

14.2.2022

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen lausunto: Hallituksen esitys työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021)

Tausta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt asiantuntijakuulemisen ohella Palvelualojen työnantajat Palta ry:ltä (myöh. Palta) kirjallista lausuntoa työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaan hallituksen esitykseen liittyen.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia ja työttömyysturvalakia.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön tehtäisiin muutokset, joita uusien työ- ja elinkeinohallinnon tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotto edellyttää. Uudet tietojärjestelmäpalvelut sisältävät valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden, palvelualustan ja asiakastietovarannon. Ne korvaavat nykyisin käytössä olevan työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden. Uuteen palvelualustaan liittyy lisäksi uusi työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisumahdollisuus sekä näiden työnhakuprofiilien tietovaranto.

Esityksen merkittävimpiä lainsäädännön muutoksia olisivat työnhakuprofiilien laatimis- ja julkaisumahdollisuutta, työnhakuprofiilien tietojen käsittelyä sekä julkaistujen työnhakuprofiilien tietojen hakemista koskevat uudet säännökset sekä tarkistukset henkilötietojen käsittelyyn liittyviin toimijoiden rooleihin.

Työmarkkinatori-palvelualustalle suunnitellussa kohtaantotoiminnallisuudessa hyödynnettäisiin profilointia. Alustalla olevat työmahdollisuudet näytettäisiin henkilölle hänen profiilissaan ilmoittamien tietojen perusteella määräytyvässä järjestyksessä. Työnhakuprofiileissa oleviin henkilötietoihin kohdistuisi näin ollen automaattista käsittelyä, joka tuottaisi käsiteltyihin henkilötietoihin perustuen järjestetyn listan työmahdollisuuksista siten, että sopivimmat työpaikat näkyisivät listalla ensimmäisinä. Työntekijää etsivälle työnantajalle näytettäisiin puolestaan alustalla olevia työnhakuprofiileita työnantajan ilmoittamien tietojen perusteella määräytyvässä järjestyksessä.

14.2.2022

Palvelualojen työnantajat Palta ry edustaa henkilöstöpalveluyrityksiä sekä toimialoja, joihin pääosin nykyisin työllistytään.

Palta on Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsentämme. Palta edustaa myös henkilöstöpalvelualaa ja osaa sillä alalla toimivista yrityksistä (palveluntuottajia), jotka ovat tärkeässä osassa työllisyyden edistämisessä.

Hallituksen työllisyystavoitteeseen pääseminen ei ole mahdollista ilman yksityistä sektoria ja erityisesti henkilöstöpalvelualan toimijoita. Henkilöstöpalveluala tuntee työmarkkinoiden tarpeet ja työpaikkoja syntyy sopivien tekijöiden löytyessä.

On havaittavissa, että nykyisin osaajia etsivät työnantajat käyttävät yhä useammin henkilöstöpalveluyrityksiä hyödykseen rekrytointiprosesseissaan. Kun aiemmin niin on toimittu lähinnä ylimmän johdon ja avainhenkilöiden hauissa, niin nykyisin käyttö on laajentunut henkilöstön ja jopa kesätyöntekijöiden hakuihin. Erityisen tärkeäksi ostopalveluiden käyttö on muodostunut tilanteissa, joissa rekrytointitarpeet ovat suuret tai niihin liittyvät prosessit erityisen hankalat. Palveluita tuotetaan nykyisellään niin suoraan kuin henkilöstönvuokrauksena.

Yksityisten palvelualojen merkitys Suomen kansantaloudelle on suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Trendi on samanlainen kaikissa kehittyneissä maissa. Yksityiset palvelut ovat 2000-luvulla luoneet Suomeen lähes 400 000 uutta työpaikkaa. Yksityiset palvelualat (ilman kauppaa) työllistivät Suomessa 1 027 600 ihmistä vuonna 2018. Työllisyyden kasvu on nojannut vahvasti palvelualoihin ja näin tulee olemaan jatkossakin. Vuosina 2016–2019 työllisyyden kasvusta kaksi kolmasosaa tuli yksityisistä palveluista.

Palvelualojen työnantajat Palta ry (myöh. Palta) kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta seuraavaa.

Hallituksen työllisyystavoitteeseen pääseminen ei ole mahdollista ilman yksityistä sektoria ja erityisesti henkilöstöpalvelualan toimijoita

Palta tukee hallituksen esityksiä, joilla parannetaan työnhaun, rekrytointien ja työnvälityksen toimintaa, kehitetään digitaalisia työkaluja, sekä helpotetaan turvallista tiedonkulkua viranomaisten kesken – ja mahdollistetaan yhä tehokkaampi yhteistyö yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Palta katsoo, että esitykseen työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi sisältyy tosin yksityiskohtia, jotka merkittävästi heikentävät kohtaantotoiminnallisuutta sekä haettavia työllisyysvaikutuksia. **Palvelualustasta ja asiakastietojen käsittelystä olisi otettavissa suurempi hyöty, kun työnhakuprofiilin tietoja tarjottaisiin yhä mahdollistavammin yksityisten henkilöstöpalvelualan toimijoiden tietoisuuteen kohtaannon parantamiseksi.**

14.2.2022

Palta katsoo, että palvelualustan tulee olla keskiossa, kun tarjotaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Palta pitää kuitenkin erityisen tärkeänä, että näiden lisäksi sen tulee parantaa asiakkaan edellytyksiä löytää hänelle tarjolla olevat työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävät palvelut riippumatta niiden tarjoajasta.

Työmarkkinatorin käyttömahdollisuuksia tulisi laajentaa koskemaan myös yhä laajempaa työnvälitysyhteistyötä yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Lainsäädännöllä ei tulisi rajoittaa työnhakijoiden työllistymismahdollisuuksia pelkästään julkiseen työnvälitykseen, joka ei täysimääräisesti pysty tuottamaan riittäviä palveluita.

Jotta työnhakuilmoitusten ja työnhaun määriä saataisiin reilusti kasvatettua esityksessä ilmoitetusta, tulisi näitä määriä verrata myös yksityisen henkilöstöpalvelualan asiakasvolyymeihin. Palta katsoo, että yksityisiä palveluntuottajia hyödyntämällä osana palvelurakennekokonaisuutta saataisiin ratkaistua huomattavasti laaja-alaisemmin työvoiman kohtaannon haasteita ja lisättyä tehokkaammin työllisyyttä.

Esityksessä on arvioitu, että perustettavien työnhakuprofiileiden – jotka ovat edellytys suunnitellulle kohtaantotoiminnallisuudelle – vuosittainen kumuloituva työllisyysvaikutus vuoden 2019 lukujen perusteella olisi 200-1 200 lisätyöllistä. **Jotta tätä lisätyöllisten määrää voisi kasvattaa, tulisi mahdollistaa asiakastietojärjestelmän kautta henkilöstöpalveluyrityksille mahdollisuus tarjota työtehtäviä suoraan näille työnhakijoille, ja avata yksityisille palveluntuottajille pääsy rajatusti asiakastietojärjestelmän olennaisiin asiakasta koskeviin tietoihin yhteydenottoa varten.**

Kannatamme, että työnhakuprofiilit olisivat palvelualustalle kirjautuneiden ja vahvasti tunnistautuneiden työnantajien nähtävissä. Näin ollen olisi jälkikäteen tarvittaessa selvitettävissä, kuka on hakenut tai katsellut työnhakuprofiilin tietoja. **Vaadimme, että tässä työnantajiksi tulee katsoa myös henkilöstöpalveluyritysten rekrytointiammatillaiset, joille myös tarjottaisiin pääsy tietovarantoon.** Esitetystä muodossa tämä jää epäselväksi ja näin ei saa olla.

Tätä käyttöön otettavaa hakuominaisuutta ei mielestämme tulisi myöskään rajata liian suppeaksi, jotta myös laajemmat työnantajien tai henkilöstöpalveluyritysten tekemät haut osajista olisivat mahdollisimman tehokkaita, ketteriä ja yksinkertaisia.

Jotta työnhakuprofiilista saataisiin yhä enemmän hyötyä, Palta katsoo, että kaikista työnhakijoista tulisi olla työnhakuprofiili. Kenenkään ei tulisi jäädä kohtaantotoiminnallisuuden ulkopuolelle.

14.2.2022

Tietojärjestelmät ovat käynnissä olevassa TE-palvelurakennemuutuksessa kaiken keskiössä

Tietojärjestelmät tulee saattaa tukemaan ketterää, vaikuttavaa ja tehokasta yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden välillä.

Henkilöstöpalveluala tuntee työmarkkinoiden tarpeet ja työpaikkoja syntyy niiden myötä sopivien tekijöiden löytyessä. Piilotyöpaikkoja (tarvetyöpaikkoja), jotka eivät näy tällä hetkellä julkisissa tietovarannoissa, on tuhansia, eivätkä työpaikat täyty ilman sopivien tekijöiden löytymistä.

Palta on huolissaan esitetystä lain ja palvelualustan voimaantulon ja käyttöönoton aikataulusta. Esityksessä ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 2.5.2022 ja käyttöönotto on suunniteltu tehtävän vaiheittain vuosien 2022 ja 2023 aikana. Käyttöönottovaiheeseen esitetään kuuluvan siirtymäajan, jona uusia tietojärjestelmäpalveluja ja nykyistä asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta on käytettävä osin rinnakkain. Palta on huolissaan siitä, että näiden lisäksi kuntakokeiluiden aikana koettujen käytännönjärjestelyiden saattaminen loppuun on vielä vaiheessa ja niiden lopullisesta toimintamuodosta ei ole varmuutta ennen kokeiluiden päättymistä vuoden 2023 lopussa.

Palta katsoo, että pohjoismaisen mallinkin vaalima ‘henkilökohtainen palvelu’ tulee tarkoittaa myös toimivia digitaalisia palveluita. Työllisyyden edistämisen, työelämän osaamistarpeiden sekä tiedolla johtamisen ja digitalisaation tulisi ohjata yhä vahvemmin tulevia askeleita koulutus- ja työvoimapaalveluiden kehittämisessä.

Palta pyytää lisäksi huomioimaan, että palveluita tarvitaan monikanavaisesti kellon ympäri. Yhä monipuolisemmat digipalvelut on saatava mahdollisimman nopeasti kaikkien saataville. Digipalveluiden saavutettavuuteen panostaminen hyödyttää kaikkia avuntarvitsijoita.

Tietojärjestelmät ovat käynnissä olevassa palvelurakennemuutuksessa kaiken keskiössä. **Valtakunnallista tietojärjestelmää eli palvelualustaa tarvitaan ja sen käyttämiseen tulee jokaisen viranomaistoimijan sitoutua.**

Muita huomioita

Palta pitää tärkeänä, että palvelualusta ja sen kohtaantotyökalut ovat jatkossakin maksuttomia työnantajayrityksille.

Palta pitää tärkeänä, jos työtä ei ole tarjolla työnhakijan työssäkäyntialueella, että hakijoita ohjattaisiin hakemaan työtä myös maantieteellisesti kauempaa. Tähän myös monipuolisen valtakunnallisen palvelualustan tulee kannustaa.

14.2.2022

Ostopalveluna hankitulle palveluntuottajalle tulisi jatkossa tarjota "välttämättöminä" muitakin tietoja asiakkaasta kuin vain nimi ja yhteystiedot. **Nykyisin ongelmallista on ollut tuo "välttämättömiä"-sanon käyttö ja tulkintamahdollisuus. Nykytilanteessa tätä on tulkittu, että vain nimi ja yhteystiedot voidaan luovuttaa.** Tavoitteena tulisi olla, että tiedot voisi jatkossakin edelleen rajata työllistymisen kannalta oleelliseen tietoon, mutta huomattavasti laajemmin kuin nykyisin.

Tietojen saaminen palveluntuottajille on tärkeä asia. On asiakkaan edun mukaista, että JTYP-lain mukaisten palvelujen tuottaja saa tarvitsemansa tiedot viranomaiselta työnhakijoiden palveluja varten. Tällä vältetään yksinkertaisten taustatietojen uudelleen kysyminen, säästetään resursseja ja nopeutetaan toimintoja. Tämän muutoksen tarkoitus on siis samalla sujuvoittaa asiakkaan palveluprosessia ja asiakaskokemusta sekä tehostaa asiakaspalvelua.

Jatkossa tulee tehdä asioita aidosti uudella tavalla

Palta pitää tärkeänä, että palvelualustaa uudistaessa huomioidaan, etteivät kaikki avoimet työpaikat tule esille julkisiin tietojärjestelmiin. Palvelurakenteen tulisi ottaa huomioon yhä paremmin myös yksityisten palveluntuottajien tarjoamat työllistymis- ja työnvälityspalvelut.

Palta on esittänyt, että tämä voitaisiin saavuttaa yhä tehokkaammin muun muassa avaamalla yksityisille palveluntuottajille pääsyn rajatusti asiakastietojärjestelmän olennaisiin tietoihin, joista selviäisi määriteltävät työnhakijan perustiedot.

Palta vaatii, että palvelurakennemuutoksessa otetaan huomioon myös yksityisten palveluntuottajien luoma lisäarvo. Tämä voitaisiin saavuttaa Paltan esittämän työnhakijoiden tietoja sisältävän "väliportaali"-tietokannan avulla, kuten esimerkiksi esitettyyn työnhakuprofiiliin, johon syötettäisiin jo alkuhaastattelun yhteydessä työnhakijaa koskevat perustiedot hänen suostumuksellaan. Asiakas voisi käydä itse täydentämässä profiiliaan työnhakuprosessin edistyessä ja parantaa aktiivisuudellaan täten omia työllistymisen mahdollisuuksiaan.

Paltan esittämästä "väliportaalista" henkilöstöpalvelualan yrityksen ammattilainen etsisi sopivia osajia ja pystyisi tarjoamaan työtä työnhakijalle, joka on sallinut julkaista omat tietonsa tähän tietokantaan. Työnhakija antaisi näin ollen mahdollisuuden tulla löydettyksi ja hyväksyy sen, että hänelle voidaan tarjota myös henkilöstöpalveluyritysten toimesta ja välittämänä työtä.

Paltan esittämän mallin mukaisesti työnhakijoista muodostettu työnhakuprofiiliin data sijaitisi vain viranomaisverkossa, johon henkilöstöpalveluyrityksen ammattilaisilla olisi katseluoikeus vahvan tunnistautumisen kautta. Näin henkilöstöpalvelualan ammattilaisten mahdollisuus ottaa yhteyttä potentiaalsiin työnhakijoihin paranisi ja

14.2.2022

työtarjoukset suoraan osaaville työnhakijoille lisääntyisivät. **Kaikki voittaisivat, kun työ löytäisi tekijänsä.**

Prosessista syntyisi samalla arvokasta dataa työtarjousten määrästä ja laadusta TE-hallinnon käyttöön palveluiden parantamiseksi.

Nykyisen erillisen kahden työnvälitysjärjestelmän – julkisen ja yksityisen – hyödyt kohtaisivat esittämämme mallin myötä paremmin, kun työnhakija saisi omien syöttämiensä ennakkotietojen perusteella yhä kohdistetumpia työtarjouksia omien hakujensa lisäksi myös nykyisen hyvin rajallisen julkisen työnvälitysalustan ulkopuolelta. Kohdistetut työtarjoukset tulisivat näin aiempaa useammin suoraan työnhakijalle. **Jatkossa tulee tehdä asioita aidosti uudella tavalla.**

Kunnioittavasti,

Tatu Rauhamäki

Tuomas Ylitalo

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Asiantuntija, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat PALTA ry on uuden työn, digimurroksen ja tulevaisuuden työmarkkinoiden suunnannäyttävä. Yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa yhdistämme faktat, työmarkkinaosaamisen sekä vaikuttamisen taidot palvelutalouden ja Suomen parhaaksi. Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsentämme.